

## **Advies**

# **“Het ontwerp van Belgische geïntegreerde visie op circulaire economie”**

**Brussel**  
**19/02/2025**

## Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) werd opgericht door de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van de economie en wordt geregeld door boek XIII "Overleg" van het Wetboek van economisch recht.

De missies van de CRB-koepel:

- via de representatieve organisaties van de arbeids- en de bedrijfswereld een maatschappelijke consensus opbouwen over de werking van de economie en de sociaal-economische vraagstukken alsook over de doelstellingen en de grote beginselen, met als doel het sociaal-economisch beleid te sturen in de richting die de sociale partners wenselijk achten;
- via het initiatiefrecht van de CRB de aandacht van de regeringen en van de beleidsbepalers vestigen op de problemen die in het sociaal-economische veld opduiken met de bedoeling ze op de regeringsagenda te zetten;
- de interactie tussen de regeringen, de beleidsbepalers en de samenleving m.b.t. de sociaal-economische beleidsmaatregelen bevorderen via de adviesvragen over wetsontwerpen.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | [info@ccecrb.fgov.be](mailto:info@ccecrb.fgov.be) | [www.ccecrb.fgov.be](http://www.ccecrb.fgov.be)  
 Contactpersoon: Siska Vandecandelaere | 02 233 88 54 | [siska.vandecandelaere@ccecrb.fgov.be](mailto:siska.vandecandelaere@ccecrb.fgov.be)

## Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werd opgericht door de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.

Hij heeft als opdracht:

- advies te verlenen over maatregelen betreffende het federale en het Europese beleid inzake duurzame ontwikkeling, genomen of in het vooruitzicht gesteld door de federale overheid, in het bijzonder in uitvoering van de internationale verbintenissen van België;
- een forum te zijn waar gedebatteerd kan worden over duurzame ontwikkeling;
- wetenschappelijke studies voor te stellen in domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling;
- de actieve medewerking van de openbare en particuliere organisaties alsook van de burgers op te wekken om deze doelstellingen te verwezenlijken.

Kruidtuinlaan 50/70, 1000 Brussel | +32 2 743 31 50 | [mail@frdo-cfdd.be](mailto:mail@frdo-cfdd.be) | [www.frdo.be](http://www.frdo.be)  
 Contactpersoon: Fabrice Dehoux | 02 743 31 53 | [fabrice.dehoux@frdo-cfdd.be](mailto:fabrice.dehoux@frdo-cfdd.be)

## Bijzondere raadgevende commissie Verbruik

De bijzondere raadgevende commissie (brc) Verbruik werd op 1 januari 2018 opgericht binnen de koepel van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) door het koninklijk besluit van 13 december 2017. De brc Verbruik neemt de taken van de Raad voor het Verbruik over en heeft bijgevolg als belangrijkste opdracht adviezen uit te brengen over problemen die de consumptie van producten en het gebruik van diensten aanbelangen, en over problemen die voor de consumenten van belang zijn. De brc Verbruik is de centrale adviesstructuur voor alle problemen inzake consumptie en bescherming van de consument.

De brc Verbruik is eveneens een plaats van dialoog en overleg waar consumentenvertegenwoordigers en professionele vertegenwoordigers informatie uitwisselen, standpunten kenbaar maken en compromissen vinden. Het is een bevoorrecht instrument voor de beleidsondersteuning.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | [info@ccecrb.fgov.be](mailto:info@ccecrb.fgov.be) | [www.ccecrb.fgov.be](http://www.ccecrb.fgov.be)  
 Contactpersoon: Tania Zgajewski | 02 233 89 89 | [tania.zgajewski@ccecrb.fgov.be](mailto:tania.zgajewski@ccecrb.fgov.be)

## Inbehandelingneming

Op 20 januari 2025 ontvingen de CRB, de brc Verbruik en de FRDO (hieronder: de adviesorganen) van de voorzitter van het Intra-Belgisch Platform Circulaire economie een adviesvraag over het ontwerp van Belgische geïntegreerde visie op circulaire economie als motor voor economische groei en veerkracht.

Het onderstaande advies biedt een antwoord op deze adviesvraag.

Het werd opgesteld door de subcommissie Circulaire economie van de CRB, de subcommissie Leefmilieu van de brc Verbruik en de werkgroep 'Innovatieve economische modellen' van de FRDO. Het werd op 19 februari 2025 door de plenaire vergaderingen van de CRB, de FRDO en de brc Verbruik goedgekeurd.

## ADVIES

### 1. Een Belgische geïntegreerde visie als belangrijke stap in een versnelde transitie naar een circulaire economie

- [1] De adviesorganen verheugen zich erover dat de federale en gewestelijke administraties verenigd in het Intra-Belgisch Platform voor Circulaire economie een ontwerp van Belgische geïntegreerde visie op circulaire economie hebben opgesteld. Ze zijn van oordeel dat dit een belangrijke stap is om tijdens de komende legislatuur de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Zoals ze ook stelden in hun gezamenlijk advies van 6 december 2024 is zo'n visie immers belangrijk om te komen tot een meer samenhangend beleid inzake circulaire economie in België, met maatregelen van de verschillende bevoegdheidsniveaus die elkaar aanvullen en versterken. Tevens is zo'n visie belangrijk om als België met één stem te kunnen spreken in het kader van het besluitvormingsproces op het niveau van de EU en dus op dat niveau impact te hebben.
- [2] De adviesorganen bedanken de voorzitter van het Intra-Belgisch Platform voor Circulaire economie voor het feit dat hij hen om advies vraagt over het ontwerp van geïntegreerde visie op circulaire economie en hiermee gevolg geeft aan hun vraag om ter zake geraadpleegd te worden.
- [3] De adviesorganen stellen met tevredenheid vast dat in de ontwerpvisie rekening wordt gehouden met heel wat van de aanbevelingen die ze in hun gezamenlijk advies van 6 december 2024 formuleerden. Het betreft onder meer: het volgen van een transversale aanpak waarbij de verschillende administraties en beleidscellen van de bevoegde ministeriële kabinetten op verschillende beleidsniveaus worden betrokken; het definiëren van smart doelstellingen; de voortgang in het bereiken van die doelstellingen monitoren en evalueren; een focus op de implementatie van de Europese wetgeving; ervoor zorgen dat toekomstige werknemers de nodige vaardigheden verwerven voor jobs in een circulaire economie; het wegwerken van regelgevende, fiscale en financiële belemmeringen voor de transitie naar een circulaire economie; het verder ontwikkelen en op internationaal niveau verspreiden van de Belgische expertise op het vlak van circulaire economie; inspelen op de vraagzijde via overheidsopdrachten en een grotere bewustmaking van de burgers.
- [4] Ten slotte vinden de adviesorganen het positief dat het Intra-Belgisch Platform voor Circulaire economie zal worden versterkt en dat voor de versterking ervan niet enkel zal worden ingezet op eigen middelen en mensen voor het platform, maar dat ook de expertise die aanwezig is bij de verschillende entiteiten beschikbaar wordt gesteld. Het is inderdaad belangrijk dat de

middelen die ter beschikking worden gesteld aan dit platform in overeenstemming zijn met zijn versterkt mandaat.

## 2. Aandachtspunten bij de ontwerpvisie

- [5] De adviesorganen sommen hieronder een aantal punten op die volgens hen in acht moeten worden genomen bij het finaliseren van de Belgische geïntegreerde visie op circulaire economie. Gelet op het beperkte tijdsbestek waarover ze beschikken om dit advies uit te brengen, hebben ze zich voor het formuleren van deze aandachtspunten gebaseerd op een vergelijkende analyse tussen het ontwerp van geïntegreerde visie en hun gezamenlijk advies van 6 december 2024.

### ***Naast een sterkere coördinatie in België, ook nood aan versterkte coördinatie t.a.v. de EU***

- [6] De adviesorganen vinden het belangrijk om niet alleen te komen tot een versterkte coördinatie binnen België, maar vinden ook een versterkte coördinatie ten aanzien van de EU noodzakelijk. De belangrijkste beleidsimpulsen inzake circulaire economie komen immers van dat niveau.
- [7] Het is dan ook belangrijk dat België voldoende impact kan uitoefenen op Europees niveau, wat vereist dat België met één stem kan spreken. De standpunten van België m.b.t. dossiers (wetgevende initiatieven) inzake circulaire economie die verdedigd worden in het kader van het Europese besluitvormingsproces zouden in de schoot van het Intra-Belgisch Platform kunnen worden voorbereid.

### ***Naast focus op de implementatie van de Europese wetgeving, ook aandacht nodig voor de opvolging van een effectieve en correcte toepassing ervan***

- [8] De adviesorganen verwelkomen de focus die in de ontwerpvisie wordt gelegd op de implementatie van Europese wetgeving. Naast de omzetting in nationaal recht van de Europese wetgeving inzake circulaire economie binnen de toegemeten termijn, is volgens hen ook de opvolging (toezicht en controle) van de effectieve en correcte toepassing ervan belangrijk. De beperkte middelen en het personeel van de verschillende regeringen/administraties in België moeten volgens de adviesorganen doordacht naar die twee taken worden (her)bestemd met het oog op het garanderen van een gelijk speelveld.
- [9] Wat betreft het markttoezicht op e-commerce is er bijzondere aandacht nodig voor die ondernemingen en activiteiten die moeilijk te controleren zijn en te vaak de dans ontspringen, waaronder niet-EU online retailers en marktplaatsen die niet-EU handelaren hosten.

### ***De regelgevende, fiscale en financiële belemmeringen voor de transitie naar een circulaire economie wegwerken***

- [10] De adviesorganen vinden het positief dat de ontwerpvisie de regelgevende, fiscale en financiële belemmeringen voor de transitie naar een circulaire economie wil aanpakken. De adviesorganen herhalen hier hun verzoek om tot actie over te gaan en concrete maatregelen uit te werken om de belemmeringen die in de talrijke reeds gerealiseerde studies over deze onderwerpen werden geïdentificeerd, zo snel mogelijk weg te werken.

### ***Overheidsopdrachten sturen in de richting van een circulaire economie en vereenvoudigen***

- [11] De transitie naar een circulaire economie vraagt niet alleen maatregelen aan de aanbodzijde, maar ook een ondersteuning van de vraagzijde. De adviesorganen zijn dan ook verheugd dat

de ontwerpvisie de belangrijke rol erkent die overheidsopdrachten kunnen spelen in de transitie naar een circulaire economie.

- [12] Ze vragen om overheidsopdrachten meer circulair te maken door naast het aspect 'prijs' ook sociale, milieu- en circulariteitscriteria op te nemen. Criteria die de circulariteit afremmen dienen te worden uitgefaseerd.
- [13] Voor de adviesorganen is het belangrijk dat circulaire/duurzame overheidsaanbestedingen het industrieel beleid ondersteunen en, meer in het algemeen, dat ze ingezet worden om op duurzame wijze zoveel mogelijk waarde te creëren voor de Belgische samenleving en economie. In dit kader herhalen ze hun vraag om de overheidsaanbestedingen zoveel mogelijk te vereenvoudigen, zodat zoveel mogelijk bedrijven (in het bijzonder ook kmo's) erop kunnen inschrijven.

***Niet alleen voorlichtingscampagnes, maar ook het pedagogisch kader een rol laten spelen in het vergroten van de bewustmaking***

- [14] De adviesorganen zijn van oordeel dat er, zoals bepaald in het ontwerp van geïntegreerde visie, ook moet worden ingezet op het vergroten van kennis en bewustmaking van burgers van het belang van duurzame productie- en consumptiepatronen om zo de vraag te stimuleren.
- [15] Ze zijn van mening dat de voorlichtings- en communicatiecampagnes waarin de ontwerpvisie voorziet dit kunnen bevorderen, maar niet zullen volstaan. Ook het onderwijs en voortgezette vormingsinitiatieven (en ruimer, het pedagogische kader) hebben hierbij een belangrijke rol te vervullen.

***Digitalisering : niet alleen aandacht voor de voordelen, maar ook voor de impact op het elektriciteitsverbruik en op de vraag naar kritische grondstoffen***

- [16] Zoals wordt vermeld in het ontwerp van geïntegreerde visie kan digitalisering de circulaire economie ondersteunen door onder meer de traceerbaarheid van materialen te vergemakkelijken, logistieke stromen te optimaliseren... De adviesorganen wijzen er echter op dat de toenemende digitalisering ook zal leiden tot een toenemend verbruik van elektriciteit en tot een (sterke) vraag naar kritieke grondstoffen. De adviesorganen vragen daarom dat deze implicaties mee in aanmerking worden genomen en worden opgevolgd.

***Voldoende aandacht voor de sociale uitdagingen***

- [17] De adviesorganen zijn tevreden dat in het ontwerp van geïntegreerde visie wordt bepaald dat toekomstige werknemers (studenten en werkzoekenden) zullen worden klaargestoomd voor jobs in een circulaire economie door de kennis en vaardigheden die nodig zijn in een circulaire economie op te nemen in de onderwijscurricula en in de professionele opleidingen. Daarnaast is het volgens de adviesorganen eveneens belangrijk dat de huidige werknemers in een dergelijke economie kunnen blijven werken. Bijgevolg herhalen ze hun vraag om ook aandacht te hebben voor de omscholing van deze groep.
- [18] Daarnaast herhalen de adviesorganen dat de veiligheid van personen (burgers en werknemers) en de bescherming van het leefmilieu basisprincipes zijn die in alle initiatieven met betrekking tot de circulaire economie in aanmerking moeten worden genomen. Het is belangrijk dat de bepalingen uit de Codex over welzijn op het werk van 28 april 2017 te allen tijde worden gerespecteerd en dat ze zo nodig worden aangepast.

### 3. Naar een geïntegreerd actieplan met betrokkenheid van de adviesorganen

- [19] De adviesorganen vragen dat de geïntegreerde strategische visie in een volgende fase wordt geconcretiseerd in een interfederaal, geïntegreerd en coherent actieplan dat de verdeling van de bevoegdheden respecteert en rekening houdt met de specifieke sociaal-economische kenmerken van elk gewest.
- [20] Gelet op het belang van monitoring en evaluatie voor de effectiviteit van het beleid, zijn de adviesorganen verheugd met de aandacht hiervoor in het ontwerp van geïntegreerde visie. Op basis van monitoring- en evaluatieoefeningen kan immers worden vastgesteld waar er in voorkomend geval nood is aan bijsturing en/of aanvulling van de acties in het actieplan om de nagestreefde doelen te bereiken. Het is tevens belangrijk dat dit actieplan kan evolueren en kan worden aangepast om in samenhang te blijven met het toekomstige werkprogramma 'Circulaire economie' van de Europese Commissie.
- [21] Het voornemen om kwantificeerbare doelstellingen vast te leggen, is in dit kader belangrijk. Volgens de adviesorganen zou elke actie die in het actieplan wordt opgenomen gepaard moeten gaan met een SMART doelstelling (specifiek, meetbaar, haalbaar, realistisch en tijdelijk omlijnd) en met een tijdschema voor de uitvoering ervan.
- [22] De adviesorganen vragen ten slotte om hen te betrekken bij de opstelling, de opvolging en de evaluatie van het actieplan voor een circulaire economie. Een structurele samenwerking met deze organen biedt immers als voordeel dat de voorgestelde beleidsacties kunnen worden afgetoetst aan de realiteit op het terrein en dat het draagvlak ervoor kan worden vergroot, wat belangrijk is voor een geslaagde implementering ervan. Het is echter, zowel voor de adviesorganen als voor de administraties, belangrijk dat de raadpleging zo vroeg mogelijk in het proces gebeurt. Consensusvorming vraagt immers overleg, en dus ook tijd.